

Even Klemmetsrud

Quislings retorikk i utvikling

En komparativ analyse av Vidkun Quislings diskurs i perioden før og etter stortingsvalget i 1936

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13

Veileder: Monica Miscali

Mai 2020

Even Klemmetsrud

Quislings retorikk i utvikling

En komparativ analyse av Vidkun Quislings diskurs i perioden før og etter stortingsvalget i 1936

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8–13

Veileder: Monica Miscali

Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for historiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne oppgaven har hatt som hovedfokus å undersøke utviklingen av retorikken til Nasjonal Samling. Dette området skal undersøkes fordi ved å se på retorikken til partiet kan man lettere forstå partiets politikk og hvordan de prøvde å fremme sine interesser ovenfor det norske folk. I denne oppgavens tilfelle har dette blitt gjort ved å undersøke Quislings retorikk i perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget. Og oppgavens konkrete problemstilling er derfor hvordan forandret og utviklet Quislings diskursen i Quislings retorikk i perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget?

Denne problemstillingen har blitt undersøkt ved å først legge frem et metodekapittel som forklarer hvordan kildene til oppgaven har blitt valgt ut. Primærkildene som brukes i oppgaven er tekster Quisling har skrevet i perioden 1930 til 1938. Disse tekstene har blitt valgt ut siden de kan lettere opplyse problemstillingen og man kan få et større innblikk i Quislings retorikk. Den spesifikke kildehentingen er gjort ved å bruke boken *Quisling har sagt - : 1 : Citater fra taler og avisartikler*. Denne boken inneholder flere av Quislings artikler fra partiavisen Fritt Folk i tillegg til utdrag fra Quislings taler i perioden 1930 til 1940. Disse utdragene har blitt brukt som basis for utvelgelse og originaltekstene har deretter blitt funnet i avisene de ble publisert og deretter blitt brukt til analyse.

Opgaven legger deretter fram et teorikapittel hvor den tidligere forskningen på dette emnet blir undersøkt. I denne delen har ulike verk som har vært til stor hjelp for oppgaven blitt undersøkt nærmere. Blant disse er ulike verk av Hans Fredrik Dahl og noen av den nyere forskningen som har blitt gjort på dette emnet. Dessverre så har det vært en såpass stor mengde forskning om dette emnet at oppgaven ikke har muligheten til å oppsummere alt.

Etter dette teorikapittelet inneholder oppgaven en analysedel. I denne delen blir først analysemodellen lagt frem. Siden oppgavens problemstilling omhandler Quislings retorikk er det naturlig at oppgaven bruker diskursanalyse for å komme nærmere svaret på problemstillingen. Denne analysemodellen består av tre deler. Avgrensning, undersøkelse av tekstens representasjoner og deretter undersøkelse av de ulike lagdelingene til representasjonene. Etter dette ble analysen av de tre tekstparene lagt frem. I analysedelen av de ulike tekstene blir den tredelte diskursanalysen som ble forklart i analysemodellen brukt for å få et bedre innblikk i tekstene. Det ble deretter gjennomført en komparativ analyse i hver av tekstparene for å lettere se forskjellen på retorikken før og etter stortingsvalget i 1936.

Etter dette konkluderer oppgaven med basis i analysedelen at Quisling endret sin diskurs fra før og etter stortingsvalget i at ordvalgene han tok var mer sentrert rundt den internasjonale politiske konteksten og ikke lenger fokusert på å sanke stemmer innenriks.

Summary

The main focus of this assignment was to investigate the development of the rhetoric of Nasjonal Samling. This area should be explored because by looking at the rhetoric of the party one can more easily understand the party's politics and how they tried to advance their interests towards the Norwegian people. With this paper, this has been done by examining Quisling's rhetoric in the period from the party's founding and up to the 1936 parliamentary elections and the period after the parliamentary elections. The specific research question of this paper is therefore how did Quisling's discourse change in his rhetoric in the period from the party's founding and opposite the parliamentary elections in 1936 and the period after the parliamentary elections?

This has been investigated by first presenting a method chapter explaining how the sources of the thesis have been selected. The primary sources used in the thesis are texts Quisling wrote in the period 1930 to 1938. These texts have been selected since they can help illuminate the research question and one can gain a greater insight into Quisling's rhetoric. The specific source retrieval was done by using the book *Quisling har sagt - 1 : Citater fra taler og avisartikler*. This book contains several of Quisling's articles from the party newspaper Fritt Folk in addition to excerpts from Quisling's speeches from 1930 to 1940. These excerpts have been used as a basis for selection. Then the original texts have been found in their full length in the original newspapers and then used for analysis.

The thesis then presents a theory chapter where the previous research on this topic is examined. In this section, various works that have been of great help to the paper has been examined more closely. Among these are various works by Hans Fredrik Dahl and some of the more recent research that has been done on this topic. Unfortunately, there has been such a large amount of research on this topic that the paper does not have the opportunity to summarize everything that has been written on the theme.

After this theory chapter, the thesis contains an analysis section. In this section, the analysis model is first presented. Since the thesis problem deals with Quisling's rhetoric, it is natural that the thesis uses discourse analysis to get closer to the answer to the research question. This analysis model consists of three parts. Narrowing down the text that should be analysed, examination of the text main representations and then examination of the different layers of the representations. After this, the analysis of the three pairs of text was presented. In the analysis section of the various texts, the three-part discourse analysis explained in the analysis model is used to gain a better insight into the texts. A comparative analysis was then conducted in each of the pairs of texts to more easily examine the difference in rhetoric before and after the 1936 parliamentary elections.

After this, the assignment concludes on the basis of the analysis part that Quisling changed his discourse from before and after the parliamentary elections in that the word choices he made were more centred on the international political context and no longer focused on gaining votes domestically.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Summary	3
Innledning.....	6
Metodekapittel.....	9
Teorikapittel	10
Analyse.....	12
<i>Analysemodell.....</i>	<i>12</i>
<i>Analyse av «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» (24.05.1930) og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» (21.10.1936).....</i>	<i>13</i>
«Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død»	13
«Til alle NS-Folk – fra Nasjonal Samlings fører».....	16
Komparativ analyse av «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører.....	18
<i>Analyse av «Russland og Vi» (1930) og «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» (09.04.1938).20</i>	<i>20</i>
«Russland og Vi»	20
«Nasjonalismens seiersgang – Spillet i Spania er tapt».....	23
Komparativ analyse av «Russland og vi» og «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt»	25
<i>Analyse av ««Oppfordring til Nasjonal Samling» (17.05.1933) og «Skaff jødene en egen stat» (01.10.1938).26</i>	<i>26</i>
«Oppfordring til Nasjonal Samling» 17. mai 1933	26
«Skaff jødene en egen stat»	29
Komparativ analyse av «Oppfordring til Nasjonal Samling» og «Skaff jødene en egen stat»	31
Konklusjon.....	32
Kilder	33
<i>Litteraturliste</i>	<i>33</i>
<i>Primærlitteratur.....</i>	<i>35</i>

Innledning

Denne oppgaven er særlig interessert i å undersøke utviklingen av retorikken til Nasjonal Samling. Dette området skal undersøkes fordi ved å se på retorikken til partiet kan man lettere forstå partiets politikk og hvordan de prøvde å fremme sine interesser ovenfor det norske folk. Og da spesielt ved å undersøke partiet og Quislings retorikk og hvordan denne utviklet seg. Problemstillingen denne oppgaven skal ta for seg er derfor hvordan forandret og utviklet Quislings diskurs i hans retorikk i perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget. Årsaken til at oppgaven er avgrenset til denne perioden er periodens historiske kontekst. For å forklare dette kan man ta utgangspunkt i Quislings artikkel «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» for å forklare hva slags verden Quisling og hans samtid befant seg i. I artikkelen skriver Quisling om at flere land vender seg bort i fra de gamle statssystemene og vender seg mot nasjonalismen ««I Mellom-Europa ser vi at de gamle systemer er forlatt, ikke bare i Italia og Tyskland, men mer eller mindre også i Ungarn og Sydslavia, Romania Grekenland, Bulgaria og Polen».¹ I følge Quisling hadde altså verden på dette tidspunktet ankommet en ny normal, nasjonalismen var fremtiden. I følge Dahl, Hagtvvet og Hjeltnes i deres bok *Den Norske nasjonalsosialismen* «I alle land øvde fascismen et politisk trykk i mellomkrigstiden».² Og i noen land blant annet dem Quisling nevner så slo dette ut i at Fascismen tok regjeringsmakten i landet. Når det gjelder den internasjonale situasjonen er det spesielt to lands historiske kontekst som er interessant på grunn av den mulige inspirasjonen de ga Quislings bevegelse, Italia og Tyskland. Når det gjelder tidsperioden denne oppgaven skal ta for seg så hadde både Mussolini og Hitler tatt makten i sine respektive land. Når det gjelder Italia hadde Mussolini i 1922 gjennomført sin Marsj mot Roma og tatt makten etter at det sittende regjeringsskabinettet hadde gått av. På dette tidspunktet var Italia fortsatt, i hvert fall i form, et konstitusjonelt monarki. Mussolini og hans parti brukte deretter sin makt til å vinne tre femtedeler av alle stemmene i 1924 valget. Fascistene i landet klarte deretter å ta makten ytterligere etter mordet på opposisjonspolitikeren Giacomo Matteotti. Da han ble drept resignerte partiene på venstresiden og i sentrum fra parlamentet, og dette ga Mussolini og fascistene muligheten til å øke sin makt ytterligere i landet.³ Med denne nyvunne makten etablerte Mussolini den første fascistiske staten i Europa. Denne staten var kategorisert av dens likheter med en økonomisk bedrift. Denne gjorde dette ved å dele økonomien inn i 22 forskjellige områder hvor det ble etablert en organisasjon som skulle ta for seg dette området. På alle disse områdene var det fascistiske grupper som hadde en påvirkning på den daglige driften og regjeringen som valgte hvem som skulle

¹ Quisling, *Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt*, Fritt Folk 09.04.1938

² Dahl, Hagtvvet & Hjeltnes 2009: 24

³ R.R Palmer, Joel Colton, Lloyd Kramer, *A history of the modern world since 1815*, 2006: 810

arbeide i de ulike organisasjonene. Dette var ikke demokratisk, og ble i andre land rundt i Europa sett på som en alternativ styreform til demokratiet.⁴ Et annet land som Quisling muligens kunne hentet påvirkning fra var Hitlers Tyskland. Etter Hitlers feilet på å oppnå det samme resultatet som Mussolini med sitt «ØI-hall Putsch». Dette førte til at Hitler ble dømt til fem års fengsel hvor han skrev *Mein Kampf*. Dette kombinert med publisitet fra kuppforsøket gjorde Hitler til en nasjonal kjendis. Denne kjendisstatusen avtok og nasjonalismen begynte gradvis å miste popularitet i landet, men når den økonomiske depresjon traff Tyskland i 1929 endret dette seg.⁵ Hitler brukte den økonomiske nedgangstiden til å fremme sin propaganda og parti og i valget i 1930 klarte partiet å få 107 representanter i Riksdagen. Det klarte deretter å få 196 seter i valget i 1932. Hitlers bevegelse var på dette tidspunktet støttet av ulike industrimagneter, adelige og offiserer som trodde de kunne kontrollere Hitler og hans bevegelse. Hitler ble deretter i 1933 tilbudt rollen som kanseller av President Hindenburg, og brukte deretter det faktum at riksdagen hadde brent ned som et påskudd for å ta makten ytterligere. Hitler skrev ut nyvalg og nazistene med deres støttepartier fikk 52% av stemmene og den nye Riksdagen ga Hitler diktatoriske makter.⁶ Hitler brukte dette som et springbrett for å etablere sin Nazistisk stat. Hitler tok rollen som Fører for det tyske folk, og demokrati, parlamentarisme og liberalisme ble fordømt. Antisemittismen i landet vokste og jøder ble fordrevet fra alle offentlige stillinger. Nuremberglovene som tok borgerrettigheter fra jødene ble også etablert. Denne nye hverdagen ble sett på det tyske folkets vilje, og Nazistene utøvde denne viljen for folket.⁷ Dette er altså den internasjonale situasjonen som Quisling befant seg i på dette tidspunktet.

Når det gjelder den norske situasjonen var denne noe annerledes. Som nevnt tidligere var den økonomiske krisen en av årsakene til at Hitler klarte å ta makten i Tyskland. Dette faller under Dahl, Hagtvet og Hjeltnes påstand om at årsaken til at noen land falt under dette styringssystemet og ikke andre det faktum at i visse land var det indre politiske kriser som førte til at de gamle partiene ikke lenger klarte å stoppe fascismens vekst.⁸ I deler av tidsrommet denne oppgaven tar for seg foregikk det som nevnt tidligere en økonomisk verdenskrise som var på sitt verste i perioden 1929-1934. Denne krisen hadde en påvirkning på å føre borgere mot fascisme i flere europeiske land.⁹ Denne økonomiske krisen slo også innover Norge og hadde et utslag i at arbeidsløsheten

⁴ Ibid 2006: 813

⁵ Ibid 2006: 816

⁶ Ibid 2006: 817

⁷ Ibid 2006: 818

⁸ Dahl, Hagtvet & Hjeltnes 2009:25

⁹ Ibid 2009: 26

i landet ble doblet og blant organiserte industriarbeidere nådde den 33%, mens i 1935 var 15% av befolkningen avhengig av fattighjelp.¹⁰

I Norge førte ikke dette til at Fascismen tok regjeringsmakten i landet, men det hadde en påvirkning på hva slags retorikk Quisling tok i bruk og dette skal undersøkes videre i analysedelen av denne oppgaven. Norge og verden befant seg altså i en periode kategorisert av fascisme og økonomisk krise og årsaken til at utviklingen av Quisling og NS sin retorikk har blitt valgt ut som studieområde i denne oppgaven er det faktum at deres forsøk på å nå makten endret seg i løpet av perioden. Det startet med en periode hvor partiet prøvde å vinne makt gjennom demokratiske midler og ved å henvende seg til folket. Retorikken og diskursen i denne perioden er derfor særlig interessant siden den er ment for å påvirke folket til å stemme på partiet i kommune og stortingsvalg og ikke bare appellere til en mindre gruppe med fanatikere. Dette endrer seg etter katastrofale resultater i valget og partiet skrumpet da til en mindre gruppe med mer fanatiske tilhengere.¹¹ Hva slags enderesultat ville Quisling ha på dette tidspunktet? Hva var hans mål for Norge, og hva slags retorikk skulle han bruke for å oppnå dette? Denne problemstillingen skal derfor ta for seg endringen i retorikken før og etter resultatet av valget i 1936. Årsaken til at det er Quislings retorikk som skal undersøkes og ikke andre sentrale medlemmer i partiet er det faktum at i motsetning til et normalt parti ble ikke partiledelsen eller partiets landsmøte sett på som den øverste autoriteten. Den øverste autoriteten lå hos Quisling, rådet og partistyret. Og innad i dette systemet var Quisling den ubestridte leder.¹² For å sitere Hans Fredrik Dahl i hans bok *Quisling – en norsk tragedie* «Han hadde skapt partiet, gitt det navn og program og omtalte det det ofte og gjerne som sin bevegelse».¹³ Quisling var partiets ubestridte leder og på grunn av dette er det derfor naturlig å holde seg til hans retorikk og diskurs for å undersøke partiets. Spesielt i perioden etter stortingsvalget i 1936 og kommunevalget i 1937 fjernet partiet sine bånd til et mer tradisjonelt partistyre i tillegg til at de ryddet opp i sine resterende medlemmer.¹⁴ Etter dette var Quisling i enda større grad den ubestridte leder og det er derfor denne oppgaven skal ta for seg hans retorikk istedenfor andre prominente partimedlemmer. For å undersøke dette skal denne oppgaven først begynne med et metodekapittel som skal undersøke kildene som er valgt ut for å løse denne problemstillingen. I tillegg til hvordan og hvorfor disse kildene har blitt utvalgt. Deretter skal det være et teoretisk kapittel som tar for seg den tidligere forskningen som er gjort om Nasjonal Samling, Quisling og deres retorikk og hva slags plass denne oppgaven kommer til å fylle i forhold til den allerede eksisterende forskningen. Det skal deretter være et

¹⁰ Lange 2020

¹¹ Dahl, Hagtvet & Hjeltnes 2009: 76

¹² Dahl 2012: 165

¹³ Ibid 2012: 165

¹⁴ Brevig & Figueiredo 2002: 127

analysekapittel som tar for seg utviklingen av Quislings retorikk fra perioden før og etter valget i 1936. Dette skal gjøres ved å først undersøke diskursen i utvalgte tekster i perioden før og etter valget i 1936. Deretter skal det være en komparativ analyse av diskursen i de forskjellige tekstene. Oppgaven skal deretter oppsummere og konkludere på funnene som blir gjort i analysekapittelet for å finne svar på problemstillingen om hvordan Quislings diskurs i hans retorikk forvandlet og utviklet seg i perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget?

Metodekapittel

Hovedsakelig er oppgaven basert på primærkilder fra Quislings taler og artiklene i perioden fra før partiets grunnleggelse og opp mot stortingsvalget i 1936. Det kommer også til å brukes artikler og taler av Quisling i en periode etter 1936 opp mot invasjonen av Norge i 1940. Oppgaven kommer til å bestå av Quislings taler og artikler og ikke andre partimedlemmer basert på oppgavens begrensinger i forhold til lengde og det faktum at NS var et autoritært førerparti. Dataen og da i hovedsak tekstene som skal brukes som primærkilder i denne oppgaven tidligere er Quislings artikkel «Politisk tanker ved Fridtjof Nansens død» og hans artikkelserie *Russland og vi* senere utgitt i bokform. Deretter skal Quislings, «Oppfordring til Nasjonal Samling» undersøkes. Disse tekstene har blitt valgt ut ved å undersøke ulike artikler og perioder i partiets og Quislings historie og ved å trekke frem de artiklene som reflekterer viktige hendelser i partiets historie. De er også blitt valgt ut fordi de kan fortelle noe om retorikken som Quisling brukte i denne perioden. Fordelen ved å bruke denne metoden er det at man kan forvente å få med seg de mest sentrale og viktigste tekstene i partiets utvikling siden dette er omfattende verk som prøver å eksaminere NS utvikling fra et større perspektiv. Å undersøke denne retorikken er viktig fordi den kan som nevnt tidligere gi et større innblikk i hvordan Quisling forsøker å selge sin ideologi til folket. Ulempen er derimot det faktum at siden de tekstene som er valgt ut er basert på disse større verkene kan mindre tekster som kan opplyse temaet videre bli oversett. Dessverre grunnet denne oppgavens begrensinger er det ikke plass til å ta for seg mindre kjente tekster som ikke gir like mye innsyn i Quisling diskurs og retorikk. Når det gjelder tekstene og talene av Quisling som skal brukes i perioden fra etter 1936 kommer flere disse fra boken *Quisling har sagt - : 1 : Citater fra taler og avisartikler*. Denne boken inneholder flere av Quislings artikler fra partiavisen Fritt Folk i tillegg til utdrag fra Quislings taler i perioden 1930 til 1940. Denne boken ble publisert av NS i 1940 og er nyttig å bruke fordi den inneholder et kronologisk utvalg av utdrag fra Quislings taler som NS forsøker å fremme i 1940. Disse utdragene har blitt brukt som basis for utvelgelse og originaltekstene har deretter blitt funnet i avisene de ble publisert i. Fordelen ved å bruke denne metoden er det faktum at denne boken er publisert av NS og man kan da lettere forstå hvilken av Quislings retorikk NS

prøvde å fremme i 1940 og man kan se forskjellen mellom retorikken i 1940 og den fra Quislings tidligere artikler. For å forstå den historiske konteksten til de ulike tekstene er det også samlet inn informasjon ved hjelp av de sentrale verkene som er nevnt ovenfor og ved hjelp av nyere forskning. Dette utvalget av primærkilder ble funnet ved å undersøke større verk som *Den norske nasjonalsosialismen – nasjonal samling 1933-1945 i tekst og bilder* av Dahl, Havtvet og Hjeltnes, *Den Norske Fascismen* av Hans Olaf Brevig og Ivo de Figueiredo og *Quisling – en norsk tragedie* av Hans Fredrik Dahl. Ved å undersøke disse tekstene har noen sentrale tekster av Quisling fra partiets grunnleggelse og opp mot stortingsvalget i 1936 blitt valgt ut. Det har foregått en stor mengde forskning på dette området og denne oppgaven kommer derfor i hovedsak å ta utgangspunkt i noen av de sentrale verkene i tillegg til den nyere forskningen som omhandler Quisling og Nasjonal Samling.

Teorikapittel

Som Gunnar Hatlehol i hans anmeldelse av Lars Gisnås *Fascister i ei fjellbygd. Nasjonal Samling i Oppdal 1933–1945* påpeker er det blitt gitt ut mange bøker om NS, og da særlig innen de tematiske og biografiske sjangerne, men det finnes fortsatt mange hull på dette forskningsområdet.¹⁵ Denne oppgaven håper derfor å fylle ett av disse hullene ved å ta i bruk tidligere forskningen som belyser hvordan Quislings retorikk forandret og utviklet seg mellom perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget? Det har tidligere blitt skrevet flere tekster rundt NS sin propaganda, eksempler på dette er bøker som *Parti og Plakat: NS 1933-45* og *Det norske jødehatet: propaganda og presse under okkupasjonen*. Disse bøkene undersøker NS sin bruk av propaganda for å forsøke å påvirke det norske, men ingen av disse tar for seg utviklingen i Quislings retorikk og det er altså her denne oppgaven kommer inn i bildet. Ved å undersøke hvordan man Quislings diskurs utviklet seg kan man lettere forstå hvordan NS forsøkte å selge seg inn til det norske folk.

For å undersøke den historiske konteksten til de utvalgte tekstene lener denne oppgaven seg på allerede etablert faglitteratur. Her har særlig *Den norske nasjonalsosialismen – nasjonal samling 1933-1945 i tekst og bilder* av Dahl, Havtvet og Hjeltnes vært sentral siden boken inneholder en god redegjørelse på hvordan partiet ble skapt, og som de selv nevner i forordet er det partiet NS som skal undersøkes og ikke den norske krigshistorien.¹⁶ Denne boken har gitt et godt innblikk i hvordan NS utformet sin partistruktur og sin politikk. Og ved å eksaminere hvordan de førte denne politikken kan

¹⁵ Hatlehol 2019: 312-314

¹⁶ Dahl, Hagtvet & Hjeltnes 2009: 6

det hjelpe med å opplyse den retoriske utviklingen til partiet. I tillegg til denne boken har andre verk av Hans Fredrik Dahl vært helt sentralt for denne oppgaven. I tillegg til hans bidrag til *Den norske nasjonalsosialismen – nasjonal samling 1933-1945 i tekst og bilder* har denne oppgaven tatt i bruk hans biografi *Quisling – en norsk tragedie*. Denne boken har vært viktig fordi den hjelper også med å gi et overblikk over partiets utvikling og Quislings påvirkning på partiet. For denne oppgaven som skal ta for seg Quislings retorikk har dette innsynet i Quislings personlighet og psyke vært sentral for å forstå den historiske konteksten til de utvalgte tekstene. Når det gjelder nyere forskning på dette området viser en kjapp undersøkelse av forskningen at mye av den nyere forskningen består av NS sin historie i begrensede geografiske områder. Som for eksempel *Fascister i ei fjellbygd*. I tillegg til dette tar flere artikler for seg områder som omhandler den tyske okkupasjonen av Norge, eksempler på dette er Gunnar D. Hatlehols artikkel «Fangenskap og tvangsarbeid i det tyskokkuperte Norge 1940-1945» og Carl Emil Vogts artikkel «Hva viste Quisling om jødeutryddelsen». Disse artiklene tar for seg elementer av den tyske okkupasjonen og denne delen av nyere forskning er derfor ikke like relevant for denne oppgaven siden den ikke dekker tidsrommet problemstillingen skal eksaminere. Noen av den nyere forskningen som er relevant og skal tas i bruk er spesielt Kristina Krakes artikkel «Reconsidering the Crisis Agreements of the 1930s: The Defence of Democracy in a Comparative Scandinavian Perspective» som tar for seg de nordiske demokratienes motstandsdyktighet mot fascisme. Denne artikkelen kommer til å være viktig fordi den kan gi et større innblikk i hvorfor Quislings retorikk ikke påvirket større deler av befolkningen. Når det gjelder utvikling av fascisme på et mer internasjonalt nivå og hvordan dette påvirket den norske nasjonalsosialismen retoriske og politiske utvikling har *Fascism. Journal of Comparative Fascist Studies* vært sentral. I tillegg har Roger D. Griffins arbeid i bøkene *Fascism* og *A fascist century* blitt tatt i bruk for å få et overblikk over fascismens utvikling og internasjonale påvirkning i denne perioden. Som nevnt tidligere i oppgaven er omfanget av tidligere forskning om Quisling og Nasjonal Samling såpass stor at det blir umulig å oppsummere alt som har blitt skrevet innen dette emnet. Denne oppgaven kommer derfor til å ta utgangspunkt i noe av den nyere forskningen som Karen Krakes artikkel i tillegg til de sentrale verkene innenfor emnet som tar for seg partiets tidligere historie.

Analyse

Analysemodell

Før man kan begynne å analysere de ulike tekstene må man først etablere en analysemetode som skal tas i bruk på de ulike tekstene. I dette tilfellet skal det først gjennomføres en diskursanalyse på tre utvalgte par av tekster. Etter at disse tekstene har blitt individuelt diskursanalysert skal det deretter gjennomføres en komparative analyse av diskursen i de to tekstene. Denne oppgaven skal ta i bruk denne metoden for å analysere de ulike artiklene. Dette skal gjøres ved å utføre en komparative analyse mellom to og to av de ulike tekstene hvor en tekst fra før stortingsvalget i 1936 blir analysert opp i mot en tekst fra etter valget. Ved å gjøre dette kan man analysere kontrasten mellom de ulike artiklene og få et bedre innblikk i hvordan Quislings retorikk utviklet seg både over tid, og hvordan den utviklet seg fra før og etter stortingsvalget i 1936.

Det er naturlig at denne oppgaven tar i bruk diskursanalyse som et analyseverktøy siden det er språket og retorikken til Quisling som skal analyseres. En diskursanalyse er derfor et naturlig valg for å undersøke utviklingen i Quislings retorikk siden det gir et innblikk i språket han benytter og den historiske konteksten. Et eksempel på diskursanalyse er Asser Amidsens artikkel «Diskursanalyse som historisk metode. En nytolkning af Ulfsbækmødet 1629» som et konkret eksempel og utgangspunkt på hvordan en diskursanalyse kan gjennomføres. I artikkelen legger Amidsen frem diskursanalyse som historisk metode hvor han skriver «Diskursanalysen er i virkeligheten en læsestrategi, en måte at forholde sig til tekst på...».¹⁷ Dette er et element som kommer til å bli tatt i bruk i denne oppgaven siden all diskursen som skal analyseres i denne oppgaven er tekstbasert. I artikkelen legges det også frem en spesifikk metode for diskursanalyse som består av fire sentrale begreper. Først en redegjørelse for hvem som har utsigelsesretten i en diskurs, analyse hva slags kunnskapsobjekter som eksisterer innenfor teksten, analyse av tekstens komposisjon og til slutt en analyse av begrepene som blir tatt i bruk i diskursen.¹⁸ Denne tekstens analyse kommer ikke til å følge Amidsens diskursanalysemetode slavisk, men heller bruke elementer av dette kombinert med elementer av diskursanalyse som blir lagt frem i Melve og Ryymin sin bok *Historikerens arbeidsmetoder* for å skape en diskursanalyse som passer til diskursen denne oppgaven skal ta for seg. I følge Melve og Ryymin er en diskurs «...et mønster eller ett sett av regler som binder sammen et avgrenset antall representasjoner på bestemte måter».¹⁹ For å forklare begrepet representasjon kan man ta i bruk Iver B.

¹⁷ Amidsen 2000: 8

¹⁸ Ibid 2000: 9

¹⁹ Melve & Ryymin 2018: 62

Neumann sin forklaring av begrepet. Med representasjon mener Neumann sosialt reproduerte fakta.²⁰ Som nevnt tidligere skal det etter at diskursen har blitt analysert skal man begynne å komparativt analysere innholdet i en artikkel fra før stortingsvalget i 1936 med innholdet i en artikkel etter stortingsvalget. Når det gjelder de ulike artiklene skal det gjennomføres i dette tilfellet en kontrasterende komparativ analyse. Dette er en av de mest grunnleggende funksjonene innenfor sammenligning. Et eksempel på dette blir presentert i Leidulf Melve og Teemu Ryymins bok *Historikerens arbeidsmåter* «Ved for eksempel å sammenligne forskjeller i modernisering og identitetsdannelse i Norge og Sverige får vi lettere grep om fenomenets egenart i de respektive landene».²¹ Siden diskursen naturligvis kommer til å endre seg i forhold til den historiske konteksten kommer den komparative analysen i hovedsak til å være fokusert på hvilke ordvalg Quisling tar. Dette kan gi et innblikk i hvordan Quislings retorikk endret seg fra i perioden fra før og etter stortingsvalget i 1936. Når det gjelder den konkrete diskursanalysen som skal brukes i denne oppgaven består av den tre deler der det første skrittet i diskursanalysen er avgrensning. Den andre delen i denne tekstens diskursanalyse blir å undersøke diskursens representasjoner. Dette samfaller med Amidsens element av diskursanalyse siden hvilke representasjoner teksten fremmer og forklarer hvilke kunnskapsobjekter teksten består av. I denne delen av analysen skal det også undersøkes hva slags ordvalg Quisling bruker for å fremme sine representasjoner. Den tredje delen i en diskursanalyse er å undersøke diskursens lagdeling. Dette er å se om de ulike trekkene ved en representasjon er like, og å se hvilke trekk som forener og differensierer i representasjonen.²² I løpet av disse tre delene kommer også elementer av Amidsens diskursanalyse og Melve og Ryymin sitt arbeid med begrepet til å bli tatt i bruk for å få et mer helhetlig bilde av diskursen Quisling tar i bruk.

Analyse av «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» (24.05.1930) og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» (21.10.1936)

«Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død»

Den første teksten oppgaven skal ta for seg er «Politiske tanker ved Fridtjof Nansen død», men for å undersøke diskursen i denne artikkelen må man først forstå den historiske konteksten rundt artikkelens publikasjon i tillegg til artikkelens innhold. Årsaken til at man skal ta for seg denne historiske konteksten er det faktum at for å

²⁰ Melve & Ryymin 2018: 62

²¹ Melve & Ryymin 2018: 72

²² Ibid 2001: 62

forstå Quislings påstander, som han ser på som åpenbare sannheter, må vi undersøke de kunnskapssystemene som ligger bak Quislings påstander og ordvalg. Disse kunnskapssystemene påstandene blir kalt epistemer, og det er disse som gjør det mulig for Quisling å tenke at disse ytringene er åpenbare sannheter. Denne oppgaven kommer i hovedsak framover til å undersøke de ulike kunnskapssystemene som står bak Quislings retorikk i den historiske kontekst delen av analysen. Her får man et innblikk i tidspunktet teksten ble skrevet og det er derfor lettere å forstå kunnskapssystemene bak Quislings tanker.²³ Quisling fikk artikkelen publisert i Tidens tegn den 24. mai 1930 litt over en uke etter Nansens død.²⁴ Quisling hadde jobbet med Nansen i flere år, og hans død var et personlig tap for Quisling. Dette stoppet han ikke fra å bruke nekrologen som en mulighet for å starte sin karriere som politisk kommentator. Artikkelen ble sett på som en sensasjon, og ga Quisling en økt oppmerksomhet. I artikkelen fremmet Quisling ideen om at Nansen sitt livsverk ikke var over og at de hadde hatt flere samtaler om akkurat dette. Quisling la deretter frem ti krav som skulle videreføre Nansens ideer i norsk politikk.²⁵ Hans Fredrik Dahl gjengir disse i *Quisling – en norsk tragedie*:

«nei til klassekamp og partipolitikk, ja til en «sterk og rettferdig regjering som ikke er avhengig av en lunefull majoritet», stimulering av næringslivet gjennom «videnskapelig organisasjon», økte arbeidslønninger, lavere forsorgsstøtte, sterkere forsvar, styrket folkehelse, økt vekt på rase og arvelighet».²⁶

Quisling brukte også artikkelen til å fremme ideen om at det trengtes et nasjonalt samlingsparti som kunne ta over stafettpinnen fra Nansen og fortsette å fremme hans ideer.²⁷ Her la altså Quisling grunnlaget for en ny politisk bevegelse.

Nå som det har vært en undersøkelse av den historiske konteksten og artikkelens innhold kan man begynne med å analysere diskursen.

I dette tilfellet skal diskursen som avgrenses til innholdet i hele artikkelen før Quisling.

Årsaken til at det er avgrensingen er det faktum at Quisling tar for seg flere representasjoner i løpet av artikkelen og det er derfor interessant å undersøke hva slags diskurs Quisling tar i bruk i de ulike representasjonene. Det skal nå undersøkes hvilke representasjoner, det vil si de sosiale fakta, som er dominerende og som Quisling prøver å fremme ved hjelp av diskursen sin. Den dominerende representasjonen Quisling trekker frem her er ettervirkningen Nansens død har på det norske samfunnet. Han trekker frem at Nansens bortgang er et massiv tap for folket, og at mye av den politikken han prøvde å føre fortsatt ikke var fullført. Han forteller deretter videre at «Den politiske oppgave Nansen så for sig for såvidt Norge angår var som bekjent å befri

²⁴ Quisling, *Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død*, Tidens Tegn 24.05-1930

²⁵ Dahl 2012: 111

²⁶ Ibid 2012: 112

²⁷ Ibid 2012: 212

fedrelandet for klassekamp og partipolitikk.»²⁸ I denne representasjonen bruker altså Quislings hans nærhet til Nansen for å overbevise leseren om at det trengs å gjøre en endring i politikken og for å unngå klassekamp og splittelse. Dette blir underbygget videre i de alternative representasjonene som finnes i diskursen. Quisling går deretter videre og skriver «Ved Nansens død er vårt folk blitt uten en naturlig fører å se hen til».²⁹ Og i følge Quisling vil dette føre «...en øket splittelse av folket, en samling av borgere mot arbeidere og arbeidere mot borgere».³⁰ Quisling sin bruk av denne representasjonen knytter tilbake til den historiske konteksten på dette tidspunktet. Som Kristina Krake nevner i sin artikkel «Reconsidering the Crisis Agreements of the 1930s: The Defence of Democracy in a Comparative Scandinavian Perspective» intensiferte partiet, på sin partikongress i 1930, deres revolusjonære retorikk. På grunn av dette bruker Quisling sannsynligvis denne retorikken for å bygge opp under frykten for at Arbeiderpartiet skulle ta makten ved hjelp av en revolusjon. Quisling prøver også å fremme representasjonen om at ting blir verre. Usikkerhet og uro øker, men samtidig med dette så øker også misnøyen til de etablerte politikerne. Han forsøker også å appellere til fellesfølelsen blant leserne ved å flere ganger bruke ordene «vårt folk». Fraser som «vårt folk» «nasjonal samling» og «folkets fysiske og moralske kraft», blir brukt flere ganger senere for å bygge oppunder denne representasjon om et felleskap blant befolkningen som Quisling prøver å fremme.³¹ Nå som de ulike representasjonene har blitt undersøkt kan man undersøke ordvalgene Quisling tar for å fremme sine representasjoner. I den utvalgte diskursen tar Quisling i bruk Nansens navn tre ganger i allerede første avsnittet. Utvilsomt for å skape en relasjon mellom han og den avdøde Nansen. Quisling fortsetter dette senere i artikkelen og tar i bruk Nansens navn på flere punkter i løpet av hele artikkelen. Et annet viktig ordvalg denne oppgaven skal undersøke er Quislings bruk av begrepet «samling». Bare i det siste avsnittet blir «samling» brukt fire ganger. Selv om dette er tre år før Quisling grunnlegger NS gir Quisling her et innblikk i hans politiske framtid. De ulike ordvalgene Quisling tar er som nevnt tidligere basert på de kunnskapssystemene/epistemene som Quisling hadde på denne tiden.³² Quislings nasjonalistiske ideer er derfor et bakteppe til de ulike ordvalgene Quisling tar i artikkelen. Det må også undersøkes om alle trekkene til de ulike representasjonene er like eller om de er forskjellige fra hverandre. I dette tilfellet er trekkene til de ulike representasjonene relativt like på grunn av det faktum at de alternative representasjonene er basert ut i fra den dominerende representasjonen om at Fridtjof Nansens død fører til en førerløs og splittet politisk situasjon. De ulike representasjonene er også relativt like fordi de prøver

²⁸ Quisling, *Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død*, Tidens Tegn 24.05.1930

²⁹ Ibid 24.05.1930

³⁰ Ibid 24.05.1930

³¹ Ibid 24.05.1930

³² Melve & Ryymin 2018: 62

alle å appellere til leserens frykt og misnøye med den nåværende politiske situasjonen. Det ene unntaket fra dette er representasjonene hvor Quisling prøver å appellere til leserens fellesfølelse ved å bruke ord som «vårt folk».³³

«Til alle NS-Folk – fra Nasjonal Samlings fører»

I likhet med tekstene fra før stortingsvalget må man først eksaminere den historiske konteksten for å undersøke kunnskapssystemene bak diskursen før man kan begynne å analysere selve diskursen i artikkelen. «Til alle NS-Folk – fra Nasjonal Samlings fører» oppstår i en helt annen kontekst enn de utvalgte tekstene fra før stortingsvalget i 1936. Artikkelen ble skrevet som en forklaring til medlemmene av NS etter det katastrofale resultatet i stortingsvalget i 1936. NS oppnådde bare 26 600 stemmer og dette betydde en tilbakegang i antall stemmer fra valget i 1933 til tross for at partiet hadde ført en ekstensiv valgkampanje for å trekke til seg nye velgere.³⁴ Til tross for dette var Quisling noe optimistisk og i en tale til partiets tillitsmenn den 30. oktober 1936 la han frem ideen om at partiet enda ikke hadde tapt og at det bare var et midlertidig nederlag. Han slo også fast at partiet måtte ta i bruk en ny strategi for å komme til makten. Partiet skulle ikke lenger forsøke å vinne makten gjennom parlamentariske midler, men heller fjerne stortinget. Dette var en ny revolusjonær strategi, som ikke hadde behov for et større parti med mange medlemmer. Nå var det heller viktigere å holde på en tro kjerne som kunne føre denne revolusjonære politikken.³⁵ I artikkelen konstaterer Quisling at valgresultatene ikke sto til forventningene. Deretter legger han frem årsakene til at de tapte, hvor han legger skylden på at de andre partiene har jobbet i felles front mot dem. Han konstaterer deretter at utviklingen innad i Norge er viktig på grunn av situasjonen utad i Europa, og at valgresultatet kan trekke landet inn i internasjonale konflikter og økt klassekamp. Han avslutter artikkelen med å konkludere med at NS-medlemmer har en plikt for å jobbe for partiets saker med stor entusiasme og pågangsmot for «... å bevare Norges frihet og fred og bane veien for en byggende nasjonal politikk».³⁶

Nå som det har vært en undersøkelse av artikkelens innhold og historiske kontekst kan man begynne diskursanalysen. I dette tilfellet skal diskursen i hele artikkelen analyseres. Det er to grunner til dette, artikkelen er relativt kort og man må derfor undersøke den som en helhet og se hva slags diskurs som blir tatt i bruk i hele artikkelen. Den andre grunnen er det faktum at for å undersøke akkurat denne tekstens diskurs må utviklingen i retorikken og artikkelen som en helhet undersøkes. Den første representasjonen han prøver å fremme i teksten er ideen om at NS har støtte blant befolkningen selv om dette

³³ Ibid 24.05.1930

³⁴ Dahl 2012: 196

³⁵ Ibid 2012: 197

³⁶ Quisling, *Til alle NS-folk – fra Nasjonal Samlings fører*, Fritt Folk 21.10.1936

ikke ga utslag i gode valgresultater. Dette ga ikke utslag fordi de borgerlige og marxistiske partiene har jobbet sammen for å danne en felles front i mot Nasjonal Samling. Han gjør dette ved å skrive «Disse elementer som nå er skallet av, og de lignende der tidligere er sjaltet ut, helt fra 1933, rotter sig imidlertid sammen for å undergrave og skade vår bevegelse».³⁷ Quisling fortsetter deretter å fremme denne representasjonen ved å understreke at «Hvis alle de som i sitt innerste sympatiserer med Nasjonal Samling ikke hadde gitt etter for presset og panikken for rødt flertall, vilde valget blitt et helt annet».³⁸ Årsaken til resultatet var altså det faktum at det var mange velgere som innerst inne støttet NS, men fryktet et rødt flertall på stortinget og derfor stemte på andre borgerlige partier som kunne forhindre dette. Quisling fortsetter deretter å konstantere at det som hindret et rødt flertall var «... skyldes det utvilsomt Nasjonal Samlings opplysningsvirksomhet og de argumenter som de borgerlige partier har hentet fra NS saker...»³⁹ Her prøver Quisling å overbevise sine lesere om at den borgerlige seieren var basert på NS sitt arbeid og frykten for et rødt flertall har forhindre partiet fra å få de stemmene de fortjener. Den neste representasjonen Quisling fremmer er ideen om at den politiske situasjonen i Europa kan påvirke Norge og ved å ikke stemme på Nasjonal Samling har det norske folk gjort det vanskeligere å løse tidens store politiske problemer. Her tar Quisling i bruk en retorikk som er ment å påvirke leseren ved å appellere til frykt. Dette gjør han ved å bruke diskurs som «Det er all grunn til å frykte for at den stakkete frist som de borgerlige har ment å opnå ved dette valget kan bli avbrutt av de mest alvorlige utenrikspolitiske forviklinger».⁴⁰ Den tredje og siste representasjonen Quisling trekker frem er ideen om at NS gjorde alt de kunne i valget. Denne representasjonen gjennomsyrrer hele artikkelen, dette begynner allerede i første avsnitt hvor han som nevnt i det tidligere sitatet understreker at det er NS sin innsats som forhindre et rødt flertall. Quisling understreker deretter at «VI har talt til det norske folket ut ifra et nasjonal-idealisk livssyn og ikke ut ifra en lettkjøpt løfte og lure politikk».⁴¹ I denne delen av diskursen forsøker Quisling å appellere til sine partifeller ved å understreke at de har gjort sin plikt.⁴² Quisling gjør sannsynligvis dette for å prøve å forhindre at medlemmer melder seg ut på grunn av det dårlige valgresultatet. I likhet med de tidligere tekstene må ordvalgene i Quislings retorikk undersøkes. Som med de andre tekstene er det Quislings bakenforliggende kunnskapssystemer som er utgangspunkt for noen av ordvalgene han tar. Allerede i begynnelsen av artikkelen betegner han valgkampen i mot NS som «usaklig», dette ordvalget blir tatt for å

³⁷ Ibid: 21.10.1936

³⁸ Ibid: 21.10.1936

³⁹Ibid: 21.10.1936

⁴⁰ Ibid: 21.10.1936

⁴¹ Ibid: 21.10.1936

⁴² Ibid: 21.10.1936

undergrave resultatene i valgkampen og de partiene som gikk av med seieren. For de som deler de samme epistemene som Quisling er dette sannferdige og logiske poeng som Quisling fremmer. Senere i artikkelen tar også Quisling i bruk positive ord for å beskrive innsatsen til NS sine medlemmer i valget. Blant annet bruker han ordene «beundringsverdig» og «uselviske» for å beskrive innsatsen. Han fortsetter å stille NS i et positivt lys ved å bruke ord som «overfall» og «forfølgelser» for å beskrive følgene av å jobbe for partiet. I denne artikkelen tar også Quisling i bruk ord med negative assosiasjoner for å beskrive politikken til andre partier enn NS. Et eksempel på dette er når han skriver «Vi har talt til det norske folket ut ifra et nasjonal-idealisk livssyn og ikke ut ifra en lettkjøpt, løfte og lure politikk»⁴³ Senere i det samme avsnittet bruker han også ordet «klassekamp» for å forklare en hva følgene av valget. I tillegg til dette bruker han også ordene «splittet» og «sammenbrudd» for å beskrive hva slags storting valget har skapt. På slutten av artikkelen forsøker Quisling å knytte partiet til nasjonen ved å bruke ordet «nasjonal» flere ganger relatert til Norges fremtid.⁴⁴ Siden ordet nasjonal også er i tittelen til partiet bruker sannsynligvis Quisling dette ordet flere ganger for å skape en assosiasjon mellom partiet og staten Norge. Før man kan avslutte analysen må man undersøke hvorvidt noen av trekkene i representasjonene motsier hverandre. I representasjonen om at NS har støtte blant befolkningen selv om dette ikke ga utslag i gode valgresultater finnes det noen trekk som motsier hverandre. På et punkt nevner Quisling at innerst inne var det mange som egentlig støttet NS, men heller stemte på andre borgerlige partier for å forhindre et rødt flertall. Det som motsier dette er når Quisling senere i artikkelen konstaterer at det Norske folk ikke ville høre på NS og måtte nå føle konsekvensene av sitt valg.⁴⁵ Her går altså de ulike trekkene i mot hverandre. Store deler av det norske folk ville altså innerst inne stemme på NS, men han fortsetter deretter med å forklare at det norske folk ikke har hørt på NS. Her motsier altså Quisling seg selv, men ut ifra de senere representasjonen han fremmer i artikkelen er ideen om at NS har en støtte blant folket mer dominerende. Når det gjelder de andre representasjonene i artikkelen inneholder disse relativt like trekk og kommer derfor ikke til å bli undersøkt videre i denne delen av diskursanalysen.

Komparativ analyse av «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører

De første artiklene som skal gjennomgå en komparativ analyse er «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører». De to artiklene har blitt valgt ut til sammenligning på grunn av tidspunktene de respektive artiklene ble

⁴³ Ibid: 21.10.1936

⁴⁴ Ibid: 21.10.1936

⁴⁵ Ibid: 21.10.1936

skrevet på. «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» var en av de første kjente artiklene Quisling skrev og var derfor med på å legge grunnlaget for Nasjonal Samling. «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» ble skrevet som en konsekvens av det katastrofale valgresultatet i stortingsvalget i 1936. Dette valget, som nevnt tidligere i oppgaven, endret partiets natur. De prøvde ikke lenger å vinne makt med demokratiske midler, men ville heller ta makten ved hjelp av en trofast mindre kjerne.⁴⁶ Det er derfor naturlig å gjennomføre en komparativ analyse av de to artiklene siden begge ble skrevet på et tidspunkt hvor Quislings politiske bevegelse gikk inn i en ny tid.

Den største forskjellen mellom de to artiklene er deres historiske kontekst og dette gir et utslag i hva slags representasjoner Quisling prøver å fremme ovenfor leserne sine. I den første artikkelen er Quisling opptatt av å fremme sine ideer for norsk politikk, mens i den andre artikkelen er han opptatt av å forklare de katastrofale valgresultatene. Dette har en påvirkning på diskursen som blir tatt i bruk. I den første artikkelen henvender Quisling seg i en større grad til det norske folk ved som nevnt tidligere ta i bruk fraser som fremmer et felleskap blant det norske folk, mens i den andre artikkelen henvender han seg mer direkte til medlemmer av NS for å forklare resultatene av valget. En annen forskjell er det faktum at han i den første artikkelen trekker frem klassekamp og prøver å appellere til leserens frykt for at det skal oppstå splid mellom borgere og arbeidere. Dette er annerledes i den andre artikkelen hvor Quisling forsøker å appellere til leserens frykt ved å trekke frem den politiske situasjonen i Europa. Fokuset er ikke lenger internt, men eksternt. En årsak til dette kan være det faktum at Arbeiderpartiet i 1933 endret sin politiske retning og parlamentarismen ble sett på som et middel for å forhindre økonomiske nedgangstider og hindre NS fra å få flere velgere. Og når partiet i 1935 samarbeidet med Bondepartiet var det ikke lenger den samme frykten for at Arbeiderpartiet skulle gjennomføre en revolusjon i landet.⁴⁷ Dette førte sannsynligvis til at Quisling ikke kunne fremme klassekamp ideologien like hardt som han hadde gjort tidligere siden det ikke var den samme frykten for at Arbeiderpartiet skulle ta makten gjennom revolusjonære midler. Den andre grunnen er sannsynligvis det faktum at den politiske situasjonen i Europa er mer preget av konflikt i 1936 enn når han skrev «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» i 1930. Dette gir også utslag i forskjellen i ordvalg Quisling tar i bruk i de forskjellige artiklene. I «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» tar Quisling, som nevnt tidligere i oppgaven, hyppig i bruk begreper som «rase» og «skandinavisme» for å forsøke å appellere til leserne. Han tar også i bruk ordet «samling» flere ganger i løpet av teksten i et forsøk på å appellere til lesernes fellesfølelse.⁴⁸ I «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» tar Quisling i bruk

⁴⁶ Dahl 2012: 197

⁴⁷ Krake 2020: 12

⁴⁸ Quisling, *Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død*, Tidens Tegn 24.05.1930

annerledes ordvalg. Her er det et større fokus på begreper som forklarer oppførselen til de andre politiske aktørene i landet. Det blir tatt i bruk begreper som «usaklig», «klassekamp» og «upolitisk forening» for å beskrive de andre politiske partiene. I denne artikkelen er derfor ordvalget fokusert på å trekke fram NS sine handlinger og handlingene til andre politiske aktører.⁴⁹ Dette er en forskjell fra «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» hvor Quisling hadde et større fokus på hva slags politikk Norge trengte i framtiden istedenfor å forklare hvorfor partiet fikk dårlige resultater i stortingsvalget. Dette er altså en forskjell mellom Quisling retorikk fra før og etter valget. I artikkelen fra før valget kunne han fokusere på å fremme sine egne politiske ideer, og ordvalgene han tar reflekterer dette. I artikkelen fra etter valget må han heller fokusere på å forsvare valgresultatet og forklare hvordan de andre partiene har jobbet i mot ham. Ordvalgene hans i denne artikkelen reflekterer dette siden Quisling som nevnt tidligere tar i bruk ord som «klassekamp» og «usaklig» for å forklare handlingene til de andre partiene.

Analyse av «Russland og Vi» (1930) og «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» (09.04.1938)

«Russland og Vi»

Den andre teksten som skal eksamineres og i likhet med «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» må man først forstå den historiske konteksten til «Russland og vi» før man kan begynne å analysere diskursen og kunnskapssystemene Quisling tar i bruk i teksten. «Russland og vi» ble skrevet etter at Quisling kapitaliserte på suksessen fra sin tidligere artikkel «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død». «Russland og vi» ble skrevet samtidig som Quisling og hans nære venn og samarbeidspartner Fredrik Prytz jobbet for å danne en nasjonal samlingskomitee som skulle implementere tankene fra Nansen- nekrologen i praksis. Quisling hadde allerede ideen for en bok om Russland fra hans periode i Moskva, tanken bak boken var å opplyse befolkningen om Sovjet i tillegg til å motarbeide marxisme i Norge. «Russland og vi» ble utgitt i artikkelform hver uke i Tidens Tegn og ble først utgitt den 15. september i tiden opp mot stortingsvalget samme året. Deretter ble den publisert i bokform.⁵⁰ «Russland og vi» er en bok som består av 13 større artikler, og inneholder Quislings erfaringer fra Sovjetunionen. Boken inneholder også moralske argumenter som er basert på ideen om at lederne for den norske arbeiderbevegelsen utsetter Norge for en stor fare fordi de vil importere den Sovjetiske

⁴⁹ Quisling, *Til alle NS-folk – fra Nasjonal Samlings fører*, Fritt Folk 21.10.1936

⁵⁰ Dahl 2012: 113

ideologien til landet.⁵¹ Dette er den historiske konteksten Quislings epistemer er basert på og Boken inneholder også raselære i form av en forklaring på hvordan rase påvirker begivenhetene i Sovjetunionen.⁵² Det er spesielt denne artikkelens diskurs som skal analyseres senere i denne oppgaven. Denne artikkelen «Folkehelse og Rase» er valgt ut fordi dette er den første i artikkelserien og derfor Quislings første mulighet til å påvirke leseren til å fortsette å lese artikkelserien hans. Dette kapittelet inneholder og Quislings tanker om rase, et eksempel på Quislings rasessyn er når han skriver «Rasemessig sett er den russiske revolusjon i ennu høyere grad enn den store franske, karakterisert ved undertrykte raser reiser og gjør ende på en degenerert overklasse».⁵³ (vesentlig av nordisk opprinnelse) som lar makten gli fra seg». Her får vi et innblikk i Quislings kunnskapssystem om raseforhold i Sovjetunionen og det er derfor interessant å undersøke hva slags diskurs han bruker for å overbevise folket om akkurat disse tankene, og se hvordan diskursen på dette området har utviklet seg i perioden etter 1936. I artikkelen presenter Quisling leseren ovenfor det russiske folkehelsesystemet og forklarer deretter at «Derimot tror jeg nok bolsjevikene kunde ha adskillig å lære av hvorledes Norge har innrettet sig på disse områder».⁵⁴ Her forklarer altså Quisling til leseren at det Norske systemet er overlegent det russiske. Deretter forklarer han de negative konsekvensene av revolusjonen i form av tapte menneskeliv og dårligere liv for landets innbyggere. Et eksempel på dette er når Quisling presenterer sin utregning «Regner vi også emigrasjonen fra, kommer vi til at revolusjonen har kostet Russland omkring 30 millioner menneskeliv».⁵⁵ Til slutt avslutter han artikkelen med en forklaring på hvordan revolusjonen har påvirket rasefordelingen i landet og konsekvensene av dette.⁵⁶ Boken førte til at Quisling ble et kjent navn, og ble av arbeiderbevegelsen sett på som en farlig tekst som kunne påvirke velgerne. For å motarbeide den ble det skrevet flere kronikker og artikler i arbeideraviser som skulle motbevise argumentene Quisling la frem.⁵⁷ En konsekvens av Quislings økte popularitet var det at Arbeiderpartiet valgte å heller fokusere på å vinne makt gjennom parlamentarismen. Dette ble gjort fordi partiets ledelse, blant dem Martin Tranmæl fryktet at Quisling og nasjonalismen skulle bli populært blant de som hadde blitt arbeidsledige på grunn av den økonomiske krisen.⁵⁸

Nå som den historiske konteksten har blitt undersøkt kan man begynne diskursanalysen. I dette tilfellet har denne oppgaven som nevnt ovenfor valgt å avgrense diskursen som

⁵¹ Ibid 2012: 114

⁵² Quisling 1930: 19

⁵³ Ibid 1930: 18

⁵⁴ Ibid 1930: 18

⁵⁵ Ibid 1930: 17

⁵⁶ Quisling 1930: 11-21

⁵⁷ Dahl 2012: 115

⁵⁸ Krake 2020: 12

skal analyseres til innholdet i den første artikkelen «Folkehelse og Rase». Det er en dominerende representasjon Quisling forsøker å fremme i den utvalgte diskursen og to underrepresentasjoner som følge av denne. Den dominerende representasjonen er ideen om at revolusjonen har ført til store negative konsekvenser. Quisling fremmer dette på en unik metode. Ved å ta den russiske folkehelsen som utgangspunkt, og da spesielt Sovjetsyrets bruk av folkeidrett skaper han en mulighet for leseren å sammenligne det norske og russiske samfunnet. Quisling innrømmer at dette er en forbedring fra tidligere, men går deretter inn på alle de negative konsekvensen av revolusjonen. Etter hvert begynner han å bruke statistikk som sin primære metode å påvirke leseren på. Dette blir gjort ved at Quisling skriver «De virkelige dødsfres antall er mindre. Men hvis vi anslår dem til omkring tyve millioner, kan vi ikke være langt fra det riktige tall»⁵⁹ Her forsøker altså Quisling å påvirke leseren med hjelp av statistikk. Dette fortsetter på neste side hvor han anslår at «skulde en solid revolusjon i Norge forholdsvis komme oss på mellom 300 000 og 400 000 menneskeliv».⁶⁰ En underrepresentasjon av dette Quisling forsøker å fremme er ideen om at den nåværende norske arbeiderpolitikken ville føre til revolusjonstilstander i Norge. Quisling forsøker å fremme denne diskursen ved å skrive at «Den dominerende fraksjon i det norske arbeiderparti er således bolsjevikiske i både den ene og den annen betydning av ordet.». Senere skriver han også at «Enhver kan iaktta hvorledes vedtaket av den revolusjonære linje bidrar til å revolusjonere massene i våre bygder og byer»⁶¹ Her forsøker han altså å diskreditere Arbeiderpartiet ved å først påpeke alle de forferdelige konsekvensene av revolusjonen også deretter erklære at deres politikk vil føre til de samme konsekvensene hjemme i Norge. Den andre underrepresentasjonen Quisling fremmer i teksten er ideen om at revolusjonen har påvirket raseinndelingen til Russlands befolkning. I følge Quisling har revolusjonen ødelagt hele den øvre halvpart av det russiske samfunn, som i følge Quisling er av nordisk avstamning. Dette var landets ryggrad, og bolsjevikene har ødelagt denne ryggraden. Quisling forklarer deretter at «Man behøver ikke være raseforsker for å se forskjell på mennesketyperne, for eksempel i Moskva, nu og før revolusjonen- Særlig er det påtagelig hvorledes det asiatiske og orientalske blod er blitt fremherskende.»⁶² Her forsøker Quisling å overbevise leseren om at en kommunistisk revolusjon har hatt negative konsekvenser for den russiske rasen. Quisling forsøker her å appellere til de leserne som deler hans tanker om en russisk overklasse som er rasemessig overlegne. Ved å bruke denne retorikken kan Quisling tiltrekke seg de leserne som deler hans kunnskapssystem om rase. For å forstå de ulike representasjonene må man også

⁵⁹ Quisling 1930: 17

⁶⁰ Quisling 1930: 18

⁶¹ Ibid 1930: 16

⁶² Ibid 1930: 19

undersøke ordvalgene Quisling tar i løpet av artikkelen. Allerede i tittelen av artikkelen bruker han ordene «Folkehelse» og «Rase». Senere i artikkelen nevner han ordet «Rase» direkte ni ganger og bruker annen terminologi relatert til et fascistisk rasessyn flere ganger i løpet av teksten. Han bruker også begrepet «folkehelse» direkte fem ganger i teksten og skriver om utviklingen av den russiske folkehelsen etter revolusjonen i en egen del av teksten. Denne retorikken appellerer til den leserbasen med fascistiske tendenser på grunn av det faktum at dette er typiske ord i fascistisk retorikk. Og for de som deler dette epistemet er denne retorikken fakta som fremstår som sanne for dem. Quisling nevner også ordet «revolusjonær» opptil flere ganger i teksten når han beskriver det norske Arbeiderpartiet. Han gjør sannsynligvis dette for å assosiere Arbeiderpartiet med revolusjonen i Russland og de negative konsekvensene av dette. Avslutningsvis siden denne teksten i all hovedsak består av en dominerende representasjon om de negative konsekvensene av revolusjonen er trekkene til de ulike representasjonene like. Dette er på grunn av det faktum at Quisling bruker disse underrepresentasjonene til å bygge opp under sin dominerende representasjoner om at den russiske revolusjonen hadde store negative konsekvenser.

«Nasjonalismens seiersgang – Spillet i Spania er tapt»

Den andre teksten fra etter stortingsvalget i 1936 som skal undersøkes er artikkelen «Nasjonalismens seiersgang – Spillet i Spania er tapt» som ble publisert i Fritt Folk den 9. april 1938. Siden artikkelen er basert på historiske hendelser som skjer i Europa må dette forklares i tillegg til partiets posisjon på dette tidspunktet. Artikkelen ble skrevet i kjølvannet av den spanske borgerkrigen etter at Franco og hans nasjonalister hadde kontroll over store deler av landet.⁶³ På tidspunktet artikkelen ble skrevet befant partiet seg fortsatt i konsekvensene av stortingsvalget i 1936. I tillegg til dette hadde akkurat Stortinget forlenget valgperioden fra tre til fire år. De fleste aktørene i norsk politikk var enig med dette, men Quisling og NS så på det som et stort brudd mot statsforfatningen. I tillegg til dette var Quisling i denne perioden opptatt av å sikre Norge sin nøytralitet internasjonalt.⁶⁴ Artikkelens innhold består av at Quisling forklarer at det spanske nasjonalistpartiet nå har makten i Spania og at spillet er over for de borgerlige og marxistiske partiene som befinner seg i landet. Quisling fortsetter deretter med å forklare at dette har ringvirkninger utenfor Spanias grenser. Nasjonalistenes seier i Spania viser marxistiske og borgerlige partier i andre land at de er på feil vei. Quisling trekker deretter frem forskjellige områder og land i Europa som enten har nasjonalistiske partier ved makten eller er omringet av land som har det. I tillegg til dette trekker han frem at nasjonalistiske krefter er stigende i Sovjetunionen og det Britiske imperiet. I følge Quisling betyr dette at nasjonalismen er på vei fremover over hele verden. Quisling

⁶³ Knutsen 2018

⁶⁴ Dahl 2012: 207

avslutter med å konkludere at siden nasjonalismen er på fremmarsj i resten av verden så betyr dette at den også kommer til å ta over i Norge. I følge Quisling betyr dette at de som støtter de tradisjonelle partiene burde passe på så de ikke støtter feil parti i fremtiden.⁶⁵

I likhet med de andre tekstene må diskursen i artikkelen undersøkes for å kunne forstå retorikken Quisling tar i bruk. Denne diskursanalysen skal ta for seg hele artikkelen basert på det faktum at den er relativt kort i lengde og kun inneholder to dominerende representasjoner som er basert på hverandre. Den første dominerende representasjonen i teksten er ideen om at nasjonalismen er på vei oppover i hele verden. Quisling forsøker å fremme denne representasjonen ved å trekke frem eksempler fra hele verden og vise til at nasjonalismen kommer til å seire i disse landene. Et eksempel på dette er når han skriver «I Mellom-Europa ser vi at de gamle systemer er forlatt, ikke bare i Italia og Tyskland, men mer eller mindre også i Ungarn og Sydslavia, Romania Grekenland, Bulgaria og Polen».⁶⁶ Ved å gjøre dette forsøker han å overbevise leseren om at dette er en ideologi som fungerer i resten av verden og derfor kan fungere også i Norge. Den andre representasjonen han forsøker å fremme er ideen om at det norske folket må se på utviklingen i verden og forstå at nasjonalismen også kommer til å vinne makten her. Dette gjør han ved å skrive «Når dette er den almindelige verdensutvikling som presser på utenfra og innenfra med livets rett, hvorledes kan man da tro at vi her i Norden og i Norge i særdeleshet skal kunne stoppe denne utvikling ved våre grenser».⁶⁷ Han forsøker også å overbevise leseren ved å bruke retorikk som undergraver de etablerte partiene. Et eksempel på dette er når han skriver om det nåværende politiske systemet «Til og med et system som med sin flytende blanding av vimrende borgerlighet og kamuflert kommunisme har spillet så grundig falitt».⁶⁸ Quisling tar også i bruk spesifikke ordvalg for å forsøke å påvirke leserne. Et ordvalg han tar er å beskrive de partiene med ord som impliserer at de er utdaterte. Ord som «dødsstøt», «gammel» og «forlatt» blir brukt for å sette de etablerte partiene i et utdatert lys. Samtidig som han gjør dette bruker han også ord som «fremadstormende», «vulkansk» og «frammarsj» for å beskrive nasjonalismen. Denne dualistiske ordbruken påvirker leseren til å tro at nasjonalismen er den nye normaltilstanden. Quisling bruker også i denne artikkelen negative ord som «vimrende» og «falitt» for å beskrive de politiske makthaverne. Spesielt i Quislings ordvalg kan man bruke elementer av Foucaults diskursanalyse for å forstå hvorfor Quisling tok visse ordvalg. For eksempel når han tar i bruk dramatiske ordvalg så kan dette være et resultat av de dramatiske internasjonale hendelsene som artikkelen omhandler. Dette

⁶⁵ Quisling, *Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt*, Fritt Folk 09.04.1938

⁶⁶ Ibid: 09.04.1938

⁶⁷ Ibid: 09.04.1938

⁶⁸ Ibid: 09.04.1938

faller inn under Foucaults idee om at det er de sosiale og kulturelle betingelsene som gjør det mulig for et utsagn å bli ytret.⁶⁹ For å avlustte denne analysen i dette tilfellet motsier ikke av trekkene i det forskjellige representasjonene hverandre. Dette er basert på det faktum at de to dominerende representasjonene har samme utgangspunkt i ideen om at nasjonalismen kommer til å seire over hele Europa.

Komparativ analyse av «Russland og vi» og «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt»

Utdraget fra «Russland og vi» og artikkelen «Nasjonalismens seiersgang- spillet i Spania er tapt» kan nå analyseres komparativt. I likhet med den tidligere komparative analysen er en av grunnen til at de har blitt valgt ut tidspunktet de har blitt skrevet på. Som nevnt tidligere i oppgaven ble «Russland og Vi» skrevet av Quisling i 1930 mens han jobbet med å starte en nasjonal samlingskomitee som kunne implementere hans ideer fra artikkelen «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død». I artikkelserien legger Quisling frem hans tanker om styret i Sovjetunionen og hvordan dette påvirker Norge. Siden dette er en tekst som tar for seg Norges forhold til internasjonale krefter er det derfor naturlig å sammenligne med en tekst fra etter stortingsvalget i 1936 som har det samme utgangspunktet. For å gjøre dette har derfor artikkelen «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» blitt valgt ut. Denne artikkelen tar for seg hvordan nasjonalismen sprer seg i Europa og hvordan dette påvirker tilstanden i Norge. Siden begge disse tekstene tar for seg Norge og utenlandske aktører er det relevant å sammenligne disse for å se hvordan Quislings diskurs skiller seg fra før og etter stortingsvalget i 1936. Representasjonene Quisling forsøker å fremme i de forskjellige artiklene er naturligvis ulike siden artiklene har en ulik historisk kontekst og det er denne konteksten Quisling responderer til i begge tekstene. Det er derfor naturlig å se på valgene Quisling tar i bruk i de ulike diskursene for å se hvordan den forandret seg. I diskursen til «Russland og vi» gjør Quisling et spesifikt valg ved å ta i bruk statistikk for å prøve å påvirke leseren. I artikkelen kalkulerer han hvor mange liv som har gått tapt i Russland og sammenligner dette med hvordan det hadde vært i Norge. Han tar også i bruk ordvalg som «Rase» og «folkehelse» flere ganger i løpet av artikkelen for å appellere til leserne og forklare den politiske tilstanden ute i Europa. I tillegg til dette bruker han ordvalg som «revolusjonær» for å beskrive arbeiderpartiene hjemme i Norge og sette dem i et negativt lys.⁷⁰ I «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» tar Quisling også i bruk ordvalg som er ment å sette de etablerte partiene i et dårlig lys. Ord som «gammel», «forlatt» og «dødstøt» blir tatt i bruk for å forsøke å overbevise leserne om at de gamle partiene er utdaterte.⁷¹ Dette er en likhet til «Russland og Vi» hvor Quisling

⁶⁹ Grue 2019

⁷⁰ Quisling 1930: 11-21

⁷¹ Quisling, *Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt*, Fritt Folk 21.10.1936

omtaler sine politiske motstandere med negative ordvalg som «revolusjonær». En forskjell i ordvalgene er det faktum at i denne artikkelen er hovedfokuset på hvordan nasjonalismen er på fremmarsj og at de gamle statssystemene er dødende og Quisling tar derfor ikke i bruk like mange rasebegreper som han gjorde i «Russland og vi». Dette er en av forskjellen på artikkelen fra før valget i 1936 og den etter. En annen forskjell er at Quisling i sine ordvalg ikke har like stort fokus på klassekamp i artikkelen etter valget i 1936. Årsaken til dette er sannsynligvis det faktum at Quisling fokuserer på at Nasjonalismen er på vei opp og vil ikke assosierer dette med ideer om klassekamp. Fokuset er heller på det positive med nasjonalismen istedenfor det negative som er assosiert med Sovjetunionen.

Analyse av ««Oppfordring til Nasjonal Samling» (17.05.1933) og «Skaff jødene en egen stat» (01.10.1938)

«Oppfordring til Nasjonal Samling» 17. mai 1933

Den neste teksten som skal undersøkes er «Oppfordring til Nasjonal Samling» var Quislings offentlige partikallelse. Den ble forsøkt publisert i Aftenposten, Nationen og Tidens Tegn, men det var bare Tidens Tegn som endte opp med å publisere hele oppropet. Oppropet og stiftelsen av partiet førte til massiv publisitet.⁷² På dette tidspunktet var allerede Quisling et kjent navn som følge av hans rolle som forsvarsminister i Bondepartiregjeringen i perioden fra 1931 til 1933. Dette var en turbulent periode for Quisling som besto av flere krangler med statsministeren Jens Hundseid. Denne krangelen førte til at både Quisling og Hundseid ville ha den andre ut av regjeringen, men ingen av de klarte å fjerne den andre.⁷³ I tillegg til dette ble Quisling en omstridt figur for hans angrep på arbeiderpartiet og på grunn av det uopplarte «pepperoverfallet». Hvor Quisling ble overfalt i forsvarsdepartementet.⁷⁴ Da Hundseid-regjeringen falt ble det spørsmål rundt hva slags forhold Quisling kom til å ha til Bondepartiet i fremtiden. Disse spørsmålene ble besvart av Quisling i seksspalters artikkel i Nationen. I artikkelen «Klare linjer» ga Quisling et klart svar på at han ikke kom til å fortsette som et medlem av Bondepartiet i fremtiden. Han skulle heller fungere som en uavhengig politiker. I artikkelen åpnet han for samarbeid med bøndene. Han la også frem ideen om at stortinget måtte begrense seg selv og åpne for en regjering som kunne stå ovenfor partipolitikken.⁷⁵ Da det i løpet av våren 1933 ble klart for Quisling og hans medarbeidere at det ikke kom til å bli en mulighet for samarbeid med Bondepartiet og

⁷² Dahl 2012: 151

⁷³ Ibid 2012: 143

⁷⁴ Skodvin: 2020

⁷⁵ Dahl 2012: 148

det ble heller bestemt at det nye partiet skulle være uavhengig og «Oppfordring til Nasjonal Samling» ble som nevnt tidligere publisert den 16. mai 1933.⁷⁶ «Oppfordring til nasjonal samling» innhold består av at Quisling først legger frem 10 kjensgjerninger som skal være foranledninger til oppfordringen. Disse kjensgjerningene består av ulike årsaker som i følge Quisling er årsaker til at det norske folket trenger Nasjonal Samling. I den første kjensgjerningen forteller Quisling at disse årsakene er økonomiske, politiske og sosiale. Denne oppgaven kommer ikke til å gjengi alle disse kjensgjerningene, men heller undersøke de relevante kjensgjerningene senere i diskursanalysen. Etter de ti kjensgjerningene er lagt frem begynner Quisling å presentere Nasjonal Samling og hans plan for «Det nasjonale samlingsprogram». Her går han gjennom hvorfor dette trengs og hvordan NS skal arbeide for å nå dette målet.⁷⁷

Nå som den historiske konteksten har blitt undersøkt kan man begynne å se på diskursen Quisling tar i bruk i oppfordringen i dette tilfellet skal diskursen i hele artikkelen undersøkes og diskursen som bygger opp under de dominerende representasjonene er de som kommer til å bli eksaminert nærmere. En dominerende representasjon i teksten er ideen om at Norges fremtid er usikker. Dette blir underbygget videre av Quisling i en senere kjensgjerning hvor han skriver «Med det nuværende partivesen er det utelukket å opna den kursendring i politikken som er en nødvendig forutsetning for den økonomiske og sosiale gjenreisning og nyordning som må komme».⁷⁸ Her informerer Quisling leseren om at de nåværende partiene er ansvarlige for den dårlige situasjonen Norge befinner seg i og at «De bærer dessuten alle sin del av skylden for vår nuværende politiske misere».⁷⁹ Med dette sikter Quisling sannsynligvis til regjeringssituasjonen på dette tidspunktet, og det faktum at Bondepartiregjeringen han hadde vært en del av hadde gått og regjeringsmakten var nå i Venstres hender. I tillegg referer han sannsynligvis til den økonomiske krisen som var på sitt høydepunkt på dette tidspunktet. Som nevnt tidligere i oppgaven var 33% av fagorganiserte industriarbeidere på dette tidspunktet registrert som arbeidsløse.⁸⁰ En annen dominerende representasjon er ideen om at det tradisjonelle partiene er klassepartier, mens NS skulle være et landsparti. Han underbygger dette videre ved å forklare at de tradisjonelle partiene har en oppbygning som tilsier at de er klassepartier og at de derfor har sin del av skylden for at Norge var i en dårlig politisk situasjon. Han forklarer dette ved å skrive om de andre partiene at «De er alle, mer eller mindre klassepartier og ingen

⁷⁶ Ibid 2012: 148

⁷⁷ Quisling, *Oppfordring til Nasjonal Samling*, Tidens Tegn 16.05.1933

⁷⁸ Ibid 16.05.1933

⁷⁹ Ibid 16.05.1933

⁸⁰ Lange 2020

av dem har evnet å samle vårt folk...».⁸¹ Begrepet «Klassekamp» blir også tatt i bruk tre ganger i artikkelen. Når Quisling bruker dette forsøker han å nå de leserne som deler hans synspunkt på at klassekamp er et stort problem for det norske samfunn. Quisling fortsetter å fremme denne representasjonen ved å presentere ideen om at Norge ikke trenger et nytt politisk part, men heller en bevegelse som kunne heve seg over partipolitikken på tvers av sosiale linjer. Han gjør dette ved å skrive «... den eneste farbare vei ut av uføret resolutt å opta arbeidet for en åndelig og nasjonal vekkelse og samle alle de krefter som har den samme positive innstilling, i en aktiv nasjonal og social bevegelse på tvers av partiene».⁸² Han fortsetter dermed å forklare at denne bevegelsen kommer til å være hans nye politiske organisasjon Nasjonal Samling. Quisling fortsetter deretter å underbygge disse representasjonene ved å forklare hans hovedpunkter for bevegelsen. Disse hovedpunktene skal undersøkes nærmere ved å se på ordvalgene Quisling tar i bruk i denne diskursen. Et begrep Quisling tar i bruk fem ganger i teksten er begrepet «klasse», og hvordan de andre politiske partiene er basert ut i fra et klasseprinsipp. Som nevnt tidligere skrev Quisling «De er alle, mer eller mindre klassepartier og ingen av dem har evnet å samle vårt folk...».⁸³ Quisling tar også i bruk begrepet «rase», men ikke en veldig stor grad. Rasebegrepet blir bare undersøkt nærmere en gang når Quisling legger frem hans plan for Norges utenrikspolitikk. Her skrev han at «Den folke-ætt som vi tilhører er i Europa sterkest representert foruten i det øvrige Skandinavia på de britiske øier og i det tyske rike».⁸⁴ Quisling tar også i bruk dramatisk retorikk for å prøve å appellere til lesernes følelser i artikkelens siste avsnitt. Her tar Quisling i bruk ord som «skjebnester» og begreper som «øde landet for generasjoner fremover» for å forklare konsekvensene av de borgerlige partienes politikk.⁸⁵ Denne typen retorikk blir sannsynligvis tatt i bruk for å overbevise lesere om at Norge er i en dramatisk situasjon og at det trengs å gjøre noe drastisk for å hjelpe nasjonen. Ved å se på Quislings ordvalg kan man også bruke Melve og Ryymins ide om at diskurser «muliggjør bestemte måter å vite på. Eller sagt på en annen måte, de gjør kunnskap om bestemte ting mulig».⁸⁶ Og Quislings ordvalg i denne artikkelen er et resultat av dette. Når Quisling bruker ord som klassekamp og skriver om de andre politiske partiene så er dette kunnskap som er basert på hans egen diskurs. Det er hans epistemer som gjør det mulig for han og andre å tenke at bestemte ting er mulig og sant. Representasjonene er hovedsakelig like i artikkelen. Basert ut i fra det faktum at Quisling i denne artikkelen forsøker å promotere hans nye parti og de dominerende

⁸¹ Ibid 16.05.1933

⁸² Ibid 16.05.1933

⁸³ Ibid 16.05.1933

⁸⁴ Ibid 16.05.1933

⁸⁵ Ibid 16.05.1933

⁸⁶ Melve & Ryymin 2018: 63

representasjonene blir underbygget videre av de ulike hovedpunktene til partiet som Quisling forklarer senere i artikkelen.

«Skaff jødene en egen stat»

«Skaff jødene en egen stat» er en artikkel av Quisling som ble publisert i Fritt Folk 19. november 1938. Den historiske konteksten rundt artikkelen er svært annerledes enn konteksten for «Russland og vi». Som nevnt tidligere i oppgaven var partiet etter storingsvalget i 1936 og kommunevalget i 1937 på et helt annerledes sted enn før valget. Når «Russland og Vi» ble skrevet var partiet enda ikke etablert og Quisling og hans medarbeidere jobbet med å få til en slags nasjonal samlingskomitee⁸⁷. «Skaff jødene en egen stat» ble skrevet på et helt annet tidspunkt i Quislings karriere. NS hadde tapt stort i valget og hadde ikke lenger en plan om å vinne makt ved hjelp av demokratiske midler, og Quisling kunne derfor heller fokusere på å appellere til en mindre gruppe med mer fanatiske medlemmer.⁸⁸ I artikkelen skriver Quisling at jødespørsmålet har blitt til et internasjonalt problem siden antisemittismen har vokst. Han stiller deretter et retorisk spørsmål om hva som kommer til å skje når antisemittismen vokser i andre europeiske land hvor det befinner seg et større antall jøder. Quisling legger deretter fram en løsning for å unngå kamp mellom nasjonale krefter og den internasjonale jødedom. Hans løsning for å unngå dette er at man stopper den internasjonale jødiske imperialismen ved å legge det under internasjonal lovgiving, og dette må gjøres ved å gi dem deres egen nasjonalstat. I følge Quisling kan ikke dette være Palestina, men det burde ikke være en utfordring og finne egnet land et annet sted i verden. Quisling avslutter deretter artikkelen med å konstatere at de som er i mot denne grunnen basert på religiøse årsaker gjør en urett mot seg selv siden det er ingenting i bibelen som motsier denne at jødene kan få sin egen nasjonalstat.⁸⁹ I artikkelen avslører Quisling sin antisemittisme når han skriver om jødedommen «...den internasjonale jødedom med alle dens antinasjonale hjelpetropper».⁹⁰ Her avslører altså Quisling hans tanker om at jødedommen er en internasjonal organisasjon som bevisst jobber i mot nasjonalstatens interesser.

Nå som den historiske konteksten har blitt analysert kan diskursen begynne å analyseres. I dette tilfellet skal diskursen i hele artikkelen undersøkes. Dette kan gjøres siden artikkelen er av relativt liten størrelse og bare tar for seg en problemstilling i motsetning til «Russland og vi» hvor flere områder og problemstillinger undersøkes. I den utvalgte diskursen fremmer Quisling to dominerende representasjoner. Det første er ideen om at jødespørsmålet er akutt i Europa. Quisling prøver å fremme den

⁸⁷ Dahl 2012: 113

⁸⁸ Ibid 2012: 197

⁸⁹ Quisling, *Skaff jødene en egen stat*, Fritt Folk 19.11.1938

⁹⁰ Ibid: 19.11.1938

representasjonen ved å ta i bruk statistikk. Han legger frem antallet jøder i ulike stater og skriver deretter om hva slags problemer det kommer til å føre til når antisemittismen vokser i disse landene. Et eksempel på dette er når han skriver «I Polen er nærmere fire millioner i Ukraina og Russland kanskje 5-6 millioner jøder. Hva vil ikke skje når den almene antisemitisme slår ut i full flamme også i disse land?».⁹¹ Dette er også et eksempel de dramatiske ordvalgene Quisling tar flere steder i teksten for å påvirke leseren.⁹² Den andre dominerende representasjonen i den utvalgte diskursen er ideen om at jødedommen er en internasjonal imperialistisk kraft som kan stoppes ved at jødene får sin egen nasjonalstat. Quisling fremmer dette ved å skrive «Med andre ord, jødernes imperialisme må begrenses ved internasjonal lovgiving».⁹³ Her prøver Quisling å påvirke sine lesere ved å appellere til deres til deres antisemittisme. Han fortsetter å appellere til lesernes antisemittisme ved å påpeke at den internasjonale jødedommen har mange hjelpetropper ved å skrive «... jødedom med alle dens antinasjonale hjelpetropper: gullet og den internasjonale finanskapital og dennes politiske våben...» Quisling legger deretter fram en løsning på dette. Her foreslår han at jødene får en nasjonalstat slik at de skal bli underlagt en internasjonal autoritet. Quisling foreslår deretter potensielle områder i Afrika, Sør-Amerika og Australia.⁹⁴ Her fortsetter appellen til leserens antisemittisme ved å fremme en løsning for et jødisk hjemland utenfor Europa ved å plassere de på et annet kontinent. Quislings forsøk på å fremme disse representasjonene, hvis vi tar i bruk diskursanalyse, er et resultat av samtidens hendelser. De internasjonale hendelsene som foregår på dette tidspunktet gjør det mulig for Quisling å appellere til lesernes antisemittisme. Quislings forsøk på å appellere til i likhet med de tidligere tekstene må ordvalgene Quisling tar undersøkes for å se hvordan han forsøker å påvirke leserne. Et ord Quisling bruker er «jødespørsmålet». Ved å skrive en artikkel om dette og ta i bruk ordet såpass mange ganger appellerer Quisling til de som deler hans synspunkt på at dette er et stort problem som må løses. Quisling tar også i bruk ordene «imperialisme» og «hemmelig» for å beskrive jødedommen. Dette blir gjort for å fremstille jøder som en samlet gruppe mennesker med internasjonale mål. I løpet av teksten tar Quisling også i bruk dramatiske ordvalg for å prøve å overbevise leserne om alvorret i situasjonen. Et eksempel på dette er når han skriver «skal denne skjebnesvangre utvikling brytes, kan det ikke skje ved at kampen får flamme opp over hele verdensfronten».⁹⁵ Her tar altså Quisling i bruk flere dramatiske ordvalg bare i en setning for å forsøke å overbevise sine lesere. Det er mulig for Quisling å ta i bruk disse ordvalgene på grunn av hans

⁹¹ Ibid: 19.11.1938

⁹² Ibid: 19.11.1938

⁹³ Ibid: 19.11.1938

⁹⁴ Ibid: 19.11.1938

⁹⁵ Ibid: 19.11.1938

bakenforliggende kunnskapssystemer som gjør det naturlig for ham å trekke fram disse ordene for å forsøke å påvirke leseren.

Det siste steget av denne diskursanalysen er undersøke om trekkene ved de ulike representasjonene er like eller om de går i mot hverandre. I dette tilfellet er ikke trekkene til de ulike representasjonene særlig forskjellige. Dette på grunn av at artikkelen ikke er særlig lang og at den inneholder to dominerende representasjoner som bygger på hverandre og som i hovedsak forsøker å appellere til lesernes antisemittisme.

Komparativ analyse av «Oppfordring til Nasjonal Samling» og «Skaff jødene en egen stat»

Årsakene til at disse artiklene skal undersøkes komparativt er i motsetning til de tidligere analysene ikke tidspunktet de er skrevet på, men heller innholdet i diskursen.

«Oppfordring til Nasjonal Samling» er som navnet tilsier Quislings retningslinjer for det nye partiet og inneholder derfor sentrale punkter som Quisling forsøker å fremme. Det er derfor relevant å se og sammenligne diskursen Quisling tar for seg i denne artikkelen og se hvordan den forholder seg til diskursen i artikkelen. «Skaff jødene en egen stat» som tar for seg Quislings forhold til jødespørsmålet. I «Skaff jødene en egen stat» tar Quisling for seg hans løsning på det såkalte jødeproblemet, og det er ordvalgene han tar i denne diskursen som vi skal sammenligne med ordvalgene i «Oppfordring til Nasjonal Samling». I «Skaff jødene en egen stat» tar Quisling i bruk ordvalg som «internasjonal» og «imperialisme» for å forklare jødedommen og hvordan den prøver å påvirke verden internasjonalt. Han tar også i bruk ordet «jødeproblemet» flere ganger i løpet av teksten. I løpet av teksten tar han også i bruk veldig dramatiske ordvalg for å forsøke å overbevise leseren om hvor alvorlige disse situasjonene er. Ord som «fanatisme» og «utbrudd» er eksempler på hvordan Quisling tar med dette i diskursen.⁹⁶ Denne dramatiske ordbruken har en likhet med teksten «Oppfordring til Nasjonal Samling» hvor han tar et lignende ordvalg. Eksempler på dette er når han tar i bruk fraser som «skjebnestunder» og begreper som «øde landet for generasjoner fremover».⁹⁷ Dette er altså en likhet i Quislings retorikk fra før og etter stortingsvalget i 1936. I begge tilfeller tar han i bruk dramatiske ordvalg i et forsøk på å appellere til leserne. I «Oppfordring til Nasjonal Samling» tar også Quisling i bruk klassebegrepet flere ganger. Dette innebærer en forskjell fra «Skaff jødene en egen stat» hvor hovedfokuset i artikkelen og derfor diskursen er Quislings syn på jødedommen. Quisling tar altså lignende dramatiske ordvalg, men hovedfokuset i teksten gjør at det blir tatt forskjellige ordvalg. En av årsakene til at disse forskjellige ordvalgene blir tatt er det faktum at før valget var Quisling opptatt med å sanke stemmer, mens etter valget var ikke dette lenger partiets

⁹⁶ Quisling, *Skaff jødene en egen stat*, Fritt Folk 19.11.1938

⁹⁷ Quisling, *Oppfordring til Nasjonal Samling*, Tidens Tegn 16.05.1933

hovedfokus. Dette blir reflektert i «Skaff jødene en egen stat» hvor fokuset i artikkelen er utenriks.

Konklusjon

For å oppsummere har denne oppgaven forsøkt å undersøke problemstillingen hvordan forandret og utviklet Quislings retorikk mellom perioden fra partiets grunnleggelse og oppimot stortingsvalget i 1936 og perioden etter stortingsvalget? Dette har blitt gjort ved å velge ut tre spesifikke tekster fra før og etter stortingsvalget. Disse tekstene har deretter blitt diskursanalysert for å komme nærmere svaret på problemstillingen. I denne diskursanalysen har man funnet hva slags dominerende representasjoner Quisling forsøker å fremme i teksten sin og hva slags ordvalg som blir tatt i bruk i denne diskursen. Ved å gjennomføre de komparative analyse av de ulike tekstene har man klart å komme frem til konklusjonen at Quislings retorikk gjennomgikk en viss forandring fra før og etter stortingsvalget i 1936. Dette blir eksemplifisert i alle de tre analysene. I den første komparative analysen av «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» viste at Quislings politiske situasjon førte til at han tok andre ordvalg. I «Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død» tok han ordvalg som fremmet sin egen ideologi. Fordi han hadde blanke politisk ark. Dette endret seg etter valget og «Til alle NS-folk fra Nasjonal Samlings fører» reflekterte dette siden han har måtte ta i bruk ordvalg for å forsvare resultatene av valget. Han kunne ikke lenger bare fokusere på å fremme sin egen ideologi. Ut ifra den andre komparative analysen av «Russland og vi» og artikkelen «Nasjonalismens seiersgang – spillet i Spania er tapt» kan man konkludere at Quislings fokus på klassekamp når det kommer til ordvalg endret seg etter valget. Før valget var det ett større fokus på den interne klassekampen i Norge, men etter at Arbeiderpartiet hadde hatt regjeringmakten i flere år og nasjonalismen begynte å få økt popularitet i Europa begynte ordvalgene Quisling tok å få et mer internasjonalt fokus. I den tredje komparative analysen av tekstene «Oppfordring til Nasjonal Samling» og «Skaff jødene en egen stat» reflekterte ordvalgene Quisling tok den politiske situasjonen NS befant seg i. I «Oppfordring til Nasjonal Samling» var fokuset sannsynligvis å sanke flere stemmer og ordvalgene som har fokus på klassekamp og den interne situasjonen i Norge reflekterer dette. Akkurat som i den andre komparative analysen endrer dette seg etter valget og det blir et mer internasjonalt fokus i Quislings ordvalg. For å konkludere endret altså Quisling sin diskurs seg fra før og etter stortingsvalget i at ordvalgene han tok var mer sentrert rundt den internasjonale politiske konteksten og ikke lenger fokusert på å sanke stemmer innenriks.

Kilder

Litteraturliste

- Amidsen, Asser. (2000). Diskursanalyse som historisk metode – en nytolkning af Ulfbæksmødet 1629, *Historiske/Jyske Samlinger*, 2000 – 1.
<https://tidsskrift.dk/historiejyskesamling/article/view/37970/40573>
- Brevig, Hans Olaf, Figueiredo, Ivo de, *Den norske fascismen, nasjonal samling 1933-1940*, Oslo: Pax (2002)
- Dahl, Hans Fredrik. *Quisling – en norsk tragedie*, Oslo: Aschehoug (2012)
- Grue, Jan. Diskursanalyse. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/diskursanalyse>
- Hagtvet, Bernt, Dahl, Hans Fredrik, Hjertnes, Guri. *Den norske nasjonalsosialismen, Nasjonal samling 1933-1945 i tekst og bilder*. Oslo: Pax (2009)
- Hatlehol, Gunnar D, (Bokanmeldelse av Lars Gisnås: Fascister i ei fjellbygd. Nasjonal Samling i Oppdal 1933–1945), *Heimen* 04/2019, (56), 312-314,
- Hamre, Martin Kristoffer. (2019) Norwegian Fascism in a Transnational Perspective: The Influence of German National Socialism and Italian Fascism on the Nasjonal Samling, 1933–1936, *Fascism - Journal of Comparative Fascist Studies*. Volume 8 (2019). 36-60.
https://brill.com/view/journals/fasc/8/1/article-p36_36.xml
- Krake, Kristina. (2020). Reconsidering the Crisis Agreements of the 1930s: The Defence of Democracy in a Comparative Scandinavian Perspective. *Contemporary European History*, 29(1), 1-15. <https://doi.org/10.1017/S0960777318000607>
- Lange, Even (2020). Verdenskrise og økonomisk omstilling. *Norgeshistorie*. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/1609-verdenskrise-og-okonomisk-omstilling.html>
- Melve, L & Ryymin, T. (2018). *Historikernes arbeidsmåter*. (1. utg). Oslo: Universitetsforlaget
- Neumann, Iver B (2001). *Mening, Materialitet, Makt: En innføring i diskursanalyse*, Bergen: Fagbokforlaget

Palmer, R., Colton, J., & Kramer, L. (2006). *A history of the modern world since 1815*. New York: Mcgraw-Hill Education.

Skodvin, Magne (2020). Vidkun Quisling. *Store Norske leksikon*. Hentet fra [https://snl.no/Vidkun_Quisling#-Minister og fører](https://snl.no/Vidkun_Quisling#-Minister_og_fører)

Wisnes, Knutsen Gunnar. (2018) Den spanske borgerkrig. *Store Norske leksikon*. Hentet fra [https://snl.no/Den spanske borgerkrig](https://snl.no/Den_spanske_borgerkrig)

Primærlitteratur

Quisling, Vidkun. (1930, 24. mai). Politiske tanker ved Fridtjof Nansens død. *Tidens Tegn*.

Quisling, Vidkun. (1930). *Russland og Vi*. Oslo: Jacob Dybwads Forlag

Quisling, Vidkun. (1933, 16. mai). Oppfordring til Nasjonal Samling. *Tidens tegn*

Quisling, Vidkun. (1936, 21. oktober). Til alle NS-folk – fra Nasjonal Samlings fører. *Fritt Folk*

Quisling, Vidkun. (1938, 9. april). Nasjonalismens seiersgang – Spillet i Spania er tapt. *Fritt Folk*

Quisling, Vidkun (1938, 1. oktober) Skaff jødene en egen stat, *Fritt Folk*

